

Отглеждане на Мурсалски (Пирински) чай (*Sideritis scardica*)

Семейство: Lamiaceae

Морфология и биология. Многогодишно тревисто бяло влакнесто растение. Стъблата високи 15 – 40 cm, разклонени или неразклонени, в основата вдървенели. Листата срещуположни, сивовлакнести. Цветните прешлени многоцветни, сближени в гъсто класовидно съцветие. Средните присъцветни листа дълги 12 – 20 mm, по-дълги от цветовете. Чашката тръбестозвънчевидна, Венчето лимоненожълто, покрито с жлези. Плодовете яйцевидни орехчета. Цв. VI – VIII, пл. VIII–IX. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена.

Местообитания в природата. Расте по открити, сухи, каменисти места на варовит терен върху плитки и ерозирани хумусно-карбонатни почви. Среща се в границите на субалпийския и алпийския пояс заедно с високопланински, предимно скални, растения. Популациите на вида са с численост не повече от 2000 индивида.

Разпространение в България. Славянка, Пирин (Ю.), Родопи; от 1000 до 2200 m. н. в.

Общо разпространение. Централната част на Балкански полуостров (Албания, България, Гърция, Р Македония).

Използваема част: Използват се стръковете (Herba Sideritis)

Природозащитен статут. Застрашен. Балкански ендемит. Включен в Червената книга на България. Видът е под специален режим на опазване и ползване съгласно Закона за лечебните растения. Събирането му от естествените находища е забранено.

Отглеждане на Мурсалски чай

(www.gradinata.bg)

Мурсалският чай не е температуро-чувствителен и понася амплитуди от -20°C до 40°C . Въпреки това, при безснежни зими, може да измръзне. Културата се характеризира с висока сухоустойчивост, но напояването по време на поникването му оказва благоприятно въздействие. Развива се най-добре на огрявани от слънцето места без засенчване. Вида не е чувствителен към почвата. В естествените му местообитания се среща предимно на хумусно-карбонатни почви. Установено е, че вида може да се отглежда 6-7 години на едно и също място без това да доведе до намаляване на количествените и качествени показатели.

Най-благоприятни предшественици за мурсалския чай са културите, които оставят почвата рохкава и чиста от плевели. Такива са окопните и зимните-житни култури. Подготовката на площите за засаждане трябва да започне още предшестващата година - изораване и основното торене.

След поникването, растенията се развиват много бавно, затова в началните фази се изискват големи грижи за посевите, поради което е препоръчително пиринският чай да се отглежда чрез предварително производство на разсад. Разсад може да се отглежда в култивационни съоръжения (февруари-март) или на открити лехи (октомври-ноември или март). Семената се засяват редово на дълбочина 2 см при междуредово разстояние 10 см, след което се покриват със наситнен, добре разложен оборски тор. Необходимо е разсадът да се окопава, плевят и напоява редовно. Продават се както семена, така и разсад от мурсалски чай.

Засаждането на постоянно място се извършва на предварително оформени бразди (50 см между браздите и 50 см вътре в реда), като след това растенията задължително се поливат. По време на вегетацията се извършват няколко окопавания и няколко поливки. През есента почвата се наторява с оборски тор и се преорава. За успешно презимуване растенията се загърлят. През пролетта, почвата се отхвърля от редовете към средата на междуредията. Мурсалският чай е имунен към гъбни болести.

Към прибиране на надземната част се пристъпва в началото на цъфтежа. Установено е, че през този период тя е най-богата на етерични масла. Стъблата се изрязват на 20 см от върха механизирано или със сърп. След жътвата растенията продължават развитието си до септември, когато се пристъпва към втора жътва. Първото прибиране се извършва в края на май - началото на юни, а второто - началото на септември.

Реколтираните надземни части се разстилат на тънък слой и се сушат на сянка в сухи и проветриви помещения. Изсушаването може да стане и в сушилни камери при температура $40-50^{\circ}\text{C}$.